

JAN LAUWERS & NEEDCOMPANY

NEEDCOMPANY'S MACBETH

WILLIAM SHAKESPEARE
BEWERKING EN REGIE: JAN LAUWERS

PREMIERE: 26 MAART 1996, LUNATHEATER, BRUSSEL

ACTEURS

Viviane De Muynck

Ina Geerts

Johan Heestermans

Carlotta Sagna

Mil Seghers

Dominique Van Steerthem

Simon Versnel

Macbeth

Lady Macbeth

Malcolm, Lady Macbeth, Lord

Lady Macbeth, kind, heksen, dienst

Duncan, Lord

Macduff, Lady Macbeth, moordenaar, Lord

Banquo, Lady Macduff, Ross

Bewerking, regie en decor:

Vertaling:

Dramaturgie:

Licht:

Geluid:

Kostuums:

Stagiaire:

Muziek:

Jan Lauwers

Willy Courteaux

Helen McNamara

Dries Vercruysse

André Schneider

Lot Lemm

Ayco Duyster

Caccini, 'Amarilli'; Arvo Pärt, 'Miserere';

Giuseppe Verdi, de aria 'Banquo' uit 'Macbeth';

Manni Spaniol, 'Assoziationen'

Productieleiding:

Research en pers:

Zakelijke leiding:

Carl Gydé

Greet Ramael

Christel Simons

Productie: Needcompany en Das TAT (Frankfurt)

Coproductie: Rotterdamse Schouwburg (Rotterdam), Laagland/NF (Brussel/Amsterdam)
en Kaaithater (Brussel)

Needcompany wordt gesubsidieerd door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
en is Cultureel Ambassadeur van Vlaanderen

Kaaitheater (Lunatheater), Brussel, ook nog 27, 28, 29 en 30 maart 1996

Rotterdamse Schouwburg, Rotterdam, 3 en 4 april 1996

Stadsschouwburg, Brugge, 6 april 1996

De Brakke Grond, Amsterdam, 9, 10, 11, 12 en 13 april 1996

deSingel, Antwerpen, 18, 19 en 20 april 1996

Stadsschouwburg, Groningen, 26 april 1996

de Velinx, Tongeren, 4 mei 1996

Theater Am Turm, Frankfurt, 16, 17, 18 en 19 mei 1996

Kunstencentrum Vooruit, Gent, 22, 23, 24 en 25 mei 1996

... Maar dit bloed laat zich niet wegwassen van gezicht en handen, en niet van de dolk vegen. Macbeth begint en eindigt met een bloedbad. Er komt steeds meer bloed. Allen waden erin, het overstroomt het toneel. Een Macbeth-enscenering die afziet van een door bloed overstroomde wereld, zal altijd vervalst zijn.

(...) In Macbeth zijn dood, misdaad en moord concreet. Ook de geschiedenis is hier concreet en grijpbaar. Zij is vlees, zij beneemt de adem, zij is het rochelen van de stervenden, de slag van het zwaard, de stoot van de dolk.

Men schreef dat Macbeth een tragedie was van de eerezucht en men schreef dat Macbeth een tragedie was van de angst. Dat is niet zo. In Macbeth is maar één onderwerp, een monothema. Dit thema is moord. De geschiedenis wordt hier teruggebracht tot haar eenvoudigste vorm, tot een enkel beeld, tot een enkele indeling: zij die doden en zij die gedood worden.

(Uit: Jan Kott, 'Shakespeare, tijdgenoot', 1967)

Macbeth: Het eist steeds meer bloed, zegt men; bloed eist bloed. Zo ver in 't bloed heb ik gewaad, dat, als ik nu bleef staan, terugkeer zwaarder viel dan 't verder gaan.

Jan Lauwers neemt opnieuw het werk van een oude liefde ter hand. Op 26 maart gaat in het Brusselse Lunatheater een nieuwe Shakespeare-enscenering van hem in première, *Needcompany's Macbeth*.

Wie Lauwers' twee vorige Shakespeare-ensceneringen kent, weet dat hij zich aan een eigenzinnige versie mag verwachten.

Al in 1990 baarde hij opzien met een hoogst opmerkelijke *Julius Caesar*. De tekst was sterk ingekort, de cast beperkt tot zeven acteurs. Het decor bestond uit houten hobbelpaarden, microfoons en een in marmer uitgevoerde tekening van Lauwers zelf. Het resultaat was een uitgepuurde en tot haar essentie herleide Shakespeare-productie die veel bijval oogste.

In Lauwers' tweede Shakespeare-productie, *Antonius und Cleopatra* (1992), concentreerde hij zich op de figuur van Antonius die heen en weer geslingerd wordt tussen zijn passie voor Cleopatra en zijn politieke aspiraties.

Macbeth wordt wel eens de bloedigste van alle Shakespeare-tragedies genoemd. Bloed is dan ook de leidraad in deze interpretatie, samen met de vraag hoe een mens kan verworden tot een niets ontziende moordenaar. De gedachtengang van het personage Macbeth en de evolutie daarin staat centraal. Vasthouden aan een historische interpretatie zou een verkeerde visie zijn, als Shakespeares werk zo rijk is en zoveel essentieel menselijke elementen aanbiedt, dat men via de kernthema's van *Macbeth* een hedendaagse zoektocht kan opzetten naar het goede en het slechte in de mens en wat dat vandaag de dag betekent.

Jan Lauwers zegt hierover: "*Het zou een historische leugen zijn indien je het verhaal letterlijk zou nemen. Macbeth was in werkelijkheid een goede brave koning die vijftien jaar in vrede geregeerd heeft.*

Het gaat dus niet om het verhaal: theater gaat over het gevoel dat men de avond zelf waarneemt: dat is het mooie en het kwetsbare van het theater als medium.

In kunst is alles al verteld, wat overblijft is voelen.

Wat we met deze zoveelste versie van Macbeth hebben getracht te bereiken is de poëzie van Shakespeare weer te geven. Het is een taal die men onmogelijk onmiddellijk kan begrijpen. Ook in Engeland zie je het merendeel van het publiek met een tekstboek de voorstelling volgen. Vandaar dat het voor ons eerder de bedoeling was een totaalgevoel te creëren, een artificieel tijdsbesef te ontwikkelen. In die optiek is het een radicale voorstelling met een klassieke structuur, een conservatief taalgebruik, wars van enige actualisering, omdat ik geloof dat kunst nooit actueel kan of mag zijn. Men zou van Macbeth een Saddam Hoessein kunnen maken maar dan treedt je in een anecdotiek die afbreuk doet aan de meerwaarde die Shakespeare er in heeft gelegd."

Dubbelzinnigheid beheerst het hele stuk. "Schoon is lelijk, lelijk is schoon", zegt Macbeth in het begin en dat is slechts één voorbeeld van 'wat er is of wat je ziet, is er of zie je tegelijkertijd ook niet'.

Het verhaal is genoegzaam bekend. Macbeth en Banquo, die voor hun Schotse koning Duncan een opstand neersloegen, ontmoeten heksen, die Macbeth en Banquo's nazaten het koningsschap voorspellen. Daarom vermoordt Macbeth, aangezet door Lady Macbeth, zijn koning en enige dienaren, als die in zijn slot overnachten. De zoon van de koning, Malcolm vlucht. Macbeth schuift de verdenking op hem en wordt zelf koning. Dan huurt hij moordenaars voor Banquo en diens zoon. De zoon ontkomt, Banquo wordt gedood. Maar, Macbeth en Macbeth alleen, ziet zijn geest verschijnen bij het feestmaal, dat door zijn vreemde gedrag wordt verstoord.

Dan laat Macbeth het gezin uitroeien van Macduff, die zich in Engeland aansloot bij Malcolm, die met een leger oprukt. Macbeth verliest aanhang.

Lady Macbeth, door wroeging gekweld, slaapwandelt en wast vergeefs de denkbeeldig nog met bloed bevlekte handen. Zij vindt haar einde in waanzin en zelfmoord.

Macbeth vertrouwt op nog andere voorspellingen van de heksen, die hij echter verkeerd interpreteert.

De tekst *Macbeth* werd voor het eerst gepubliceerd in 1623 in de zogeheten 'First Folio', een bundeling van alle Shakespeare-teksten (behalve *Pericles*). De Engelse tekst die vandaag in de boekhandel ligt, is het resultaat van vele jaren minutieus redactiewerk, met als doel de tekst te verduidelijken en ook vandaag nog leesbaar te houden.

Macbeth werd voor het eerst opgevoerd in 1606, waarschijnlijk voor King James I zelf. Verder bestaat er ook nog een volledig ooggetuigenverslag van het stuk in 1611. Vanaf 1663 werden er dans en zang aan toegevoegd, naar de geest van die tijd en die fel gewijzigde versie is blijven bestaan tot in de 19de eeuw.

In de tweede helft van onze eeuw werd *Macbeth* regelmatig in bewerkte versie gebracht, er werden ook filmversies van gemaakt door Roman Polanski, Akira Kurosawa en Orson Welles.

Deze Shakespeare-productie zal niet enkel dit seizoen, maar ook nog in het voorjaar van 1997 te zien zijn op verschillende plaatsen in België en Europa.

FRAGMENT UIT EEN ONGEPUBLICEEERDE TEKST VAN RUDI LAERMANS,
Het essentiële theater van Needcompany

(...) Men kan moeilijk over Needcompany spreken en zwijgen over Shakespeare. Al in de eerste produktie van Needcompany, *Need to know* (1987), werden fragmenten van 'Antonius and Cleopatra' gebruikt. Vijf jaar later pakte Lauwers deze tekst opnieuw op, nadat hij in 1990 al *Julius Caesar* had geregisseerd. En einde maart 1996 moet *Macbeth* in première gaan. Op het eerste gezicht mag het vanzelfsprekend lijken dat een regisseur stukken van Shakespeare ensceneert. Te samen met die van Beckett vormen ze immers de ultieme toetssteen van het kunnen van een theatermaker. Behalve teksten van Shakespeare heeft Lauwers echter geen andere repertoire-stukken op de planken gebracht. Hij werkte ofwel met eigen tekstmateriaal, ofwel met als literair geclassificeerde tekstfragmenten (zoals van Hemingway in *Invictos*, of van Moravia in *Le Voyeur*).

Waarom dus Shakespeare? Waarom alléén Shakespeare, en niet bij voorbeeld Racine, Ibsen of Brecht? Lauwers heeft zelf steeds benadrukt dat hem in het werk van Shakespeare vooral het thema van de macht aantrekt. In dit oeuvre bezit de macht nog een persoonlijke, soevereine gedaante. Ze is *belichaamd*, ze is onlosmakelijk verbonden met de stemmingen, handelingen, kleine of grote gektes,... van één enkel iemand. Als zodanig vormt de persoon van de vorst in Shakespeares drama's ook noodzakelijk het middelpunt van allerhande intriges, inclusief dodelijke afrekeningen. De soeverein betoont zich dan juist een waardige koning in en doorheen het behendig manoeuvreren, het tactisch manipuleren van zowel mede- als tegenstanders. Maar dit machtsspel wordt altijd ook doorkruist door onberekenbare, irrationele passies, bindingen, 'overgaves'. Het hof is een mannenwereld, maar achter menige man staat een vrouw.

De koningsdrama's van Shakespeare spiegelen ons een uiteraard volstrekt achterhaald beeld van het politieke bedrijf voor. De tijd van de soevereine macht ligt achter ons: de politieke machtsuitoefening wordt thans structureel afgezwakt door verkiezingen en parlementaire debatten, mediaberichten ('de publieke opinie'), interventies van drukkingsgroepen, enz. Toch blijven wij althans ten dele het machtsspel verbinden met persoonlijke eigenschappen van ministers of andere ambtsbekleders. Uit het geheel van talloze kleine beslissingen die iemand neemt, leiden wij af dat hij moedig en standvastig is, of integendeel een weinig principiële carrièremaker moet heten. Het politieke spel blijft gepersonaliseerd, ook en vooral in de mediale berichtgeving terzake. We verwachten echter niet langer, en dit is het beslissende punt van verschil met de wereld die Shakespeare ons voortovert, dat de politicus zijn *wil tot macht* affirmeert via oorlog en repressie enerzijds, en via *een onmiddellijke confrontatie met de eigen dood of sterfelijkheid* anderzijds. Want in Shakespeares koningsdrama's is de soeverein in de regel ook een koning die niet terugwijkt voor de mogelijkheid om zélf ten onder te gaan. Zijn soevereiniteit berust, zoals ook Georges Bataille benadrukte, in laatste instantie op een soevereine houding tegenover de mogelijkheid om alles te verliezen, het eigen leven - het eigen lichaam - voorop.

In Lauwers' gedeeltelijke of volledige ensceneringen van Shakespeare, inzonderheid *Julius Caesar*, lijken de deelnemers aan het machtsspel gedurig

gefascineerd door de eventualiteit van hun ondergang. Een opvallende achteloosheid, ja onverschilligheid tegenover het ultieme noodlot kenmerkt zowel het spreken als het handelen van de personages. In deze ensceneringen is dan ook geen plaats voor grote gevoelens, gloedvol uitgesproken volzinnen, of larmoyante stervensscènes. Niks theatraliteit, en daarom wordt het vluchtpunt van alle soevereine handelen, ook het niet-koninklijke, des te pregnanter gepresenteerd. De 'dun acteren'-methode ontmaskert hier dus niet alleen het valse of onechte van het theaterspel, ze bezit tevens een inhoudelijke pointe. Want in de indifferentie waarmee de acteurs de tekst uitspreken of letterlijk stilletjes doodgaan, weerklinkt op een onhoorbare en tegelijk overduidelijke wijze het *doodsverlangen* dat Shakespeares personages verteert. Caesar, Macbeth, Hamlet, en al die andere nobele bekenden: wat zijn het anders dan slachters wier gewelddaden worden gevoed door de wens om voorbij die grens te gaan waar ze zelf zullen worden afgeslacht?

Samengevat: Lauwers wil in zijn Shakespeare-ensceneringen voor alles een mogelijke impliciete tekst trouw blijven. Hij regisseert op die manier niet 'Shakespeare' (het dode lijkt dat theaterwetenschappers, dramaturgen, enz. hebben gemummificeerd), maar eerder *zijn* Shakespeare - 'zijn' verhouding tot leven en dood, macht en verlangen.

De specifieke inzet van Lauwers' omgang met het oeuvre van Shakespeare maakt dat voorstellingen als *Julius Caesar* of *Antonius und Cleopatra* niet naast het overige werk van Needcompany staan. Integendeel zelfs. Ook bijvoorbeeld *Le Pouvoir* (!) handelt over de onontkoombaarheid van de dood, en vooral de soevereine houding die men tegenover 's mensen lot kan aannemen. In de onuitspreekbare 'kleine dood' van het orgasme, het expliciete thema van *Le Pouvoir*, verbergt zich uiteindelijk een nog veel moeilijker te verwoorden doodsverlangen, de infra-humane wil om de grenzen van het menselijk leven te overschrijden in de richting van een organisch niets. Juist dààrom doodt Viviane De Muynck zichzelf na de mededeling dat haar dochter zwanger is én keert ze uit het rijk der doden ook weer terug naar de levenden. *She was beyond the border*, althans in de voorstelling (en dus: fictief, louter symbolisch, *imaginair*). Wie ondanks de gefragmenteerde opbouw van de voorstelling deze streng-logische, welhaast conceptuele rode draad niet zag, was ziende blind.

Alvast de duidelijkste enscenering van het onmenselijke en tegelijk al te menselijke doodsverlangen, uiteraard steeds ook een verlangen naar onsterfelijkheid (naar monumentaliteit?), bracht Lauwers in *Invictòs*. Gezeten aan een tafeltje, pen en papier binnen handbereik, mediteerde acteur Tom Jansen over het leven. De uitgesproken tekstfragmenten stamden van Hemingway, wiens doodsdrift Jansen theatraal verbeeldde door glas na glas vol whisky uit te drinken. De roes van de alcohol als onbewuste voorafspiegeling van het hemelse paradijs? Misschien. Dit was hoe dan ook een krachtig, niet mis te verstaan statement: via de figuur van Hemingway/Jansen confronteerde Lauwers het publiek met een verlangen dat het maar al te goed kent doch gewoonlijk ook miskent. Want onze cultuur biedt letterlijk geen plaats meer voor dood of sterven.

Het is, na de studies van onder meer P. Ariès, een cliché om de moderne cultuur te beschrijven als doodsvijandig. De dood is inderdaad getaboeïseerd, omgeven door een nevel van zwijgen, een angstaanjagende stilte. Des te minder ze een publieke plaats bezit - in de vorm van openbare rituelen of collectieve

gedenktekens -, des te meer de dood ieder mens schrik inboezemt. Deze private angst wordt alsnog gesocialiseerd door een alles bij elkaar genomen bijzonder magische strijd tegen elke mogelijke voorafschaduw van de dood. Alles wat aan 's mensen vergankelijkheid herinnert, wordt verdoemd: roken, drinken, overmatig eten, onveilige seks,... - en ook: vuil, afval, verminkte of afgeleefde of anderszins niet langer van gezondheid blakende lichamen.

Uitgebannen en beroofd van een publieke taal vindt het doodsverlangen alsnog een schuilplaats in de populaire beeldcultuur. Onder het mom van burgerzin (oorlogsbeelden in nieuwsuitzendingen) of amusement (de actiefilm) kan men dag na dag de fascinatie voor de dood op een gesublimeerde wijze 'bevredigen'. Het werk van Needcompany affirmeert daarentegen de mogelijkheid van een soevereine houding tegenover het onontkoombare, en zo meteen ook het bestaan van zoiets als Thanatos, *binnen een publieke ruimte*. De cultuurkritische lading van dit oeuvre moet kortom daar worden gezocht waar ze meestal niet wordt vermoed. En wel in de onophoudelijke thematisering, soms impliciet, soms expliciet, van de verwevenheid van leven, dood en verlangen.(...)

Viviane De Muynck (°1946)

Zij studeerde toneel aan het Conservatorium van Brussel en was er leerlinge van Jan Decorte. Vanaf 1980 acteerde ze bij de Mannen van den Dam in o.a. *De Pelikaan* (Strindberg), *Het laxeermiddel* (Feydeau), *De macht der gewoonte* (Bernhard) en *Het Park* (Strauss). In 1987 ontving ze de Theo d'Or voor haar rol van Martha in *Who's Afraid of Virginia Woolf?* in een regie van Sam Bogaerts bij het gezelschap De Witte Kraai. Daarna acteerde zij bij Maatschappij Discordia in o.a. *Kras* (Judith Herzberg), *Das Spiel vom Fragen* en *Zestien scènes*. Sinds twee seizoenen werkt zij free-lance, en trad zij o.a. op in *Torquato Tasso*, een Stuc-produktie, in *Hamlet* bij het Zuidelijk Toneel en in *Count your Blessings* bij Toneelgroep Amsterdam, in een regie van Gerardjan Rijnders. In 1994 speelde zij een rol in *Philoktetes* van Jan Ritsema, naast Dirk Rooffthoof en Ron Vawter.

Zij is regelmatig te zien in TV-produkties en in film. Zij acteerde o.a. in *Vinaya*, een film van Peter van Kraaij en Josse De Pauw en in *De avonden*, in een regie van R. Van den Berg, naar het gelijknamige boek van Gerard Reve. Voor haar rol van de moeder in *De avonden* ontving ze de 'Gouden Kalf'-nominatie.

Sedert de opera *Orfeo* (1993) acteert zij regelmatig binnen Needcompany in de produkties van Jan Lauwers. Zij speelde de rol van Koningin-moeder in *Snakesong/Le Pouvoir* (1995) en ze vertolkt de rol van Macbeth in *Needcompany's Macbeth*.

Johan Heestermans (°1957)

Volgde een acteursopleiding aan het Hoger Instituut voor Dramatische Kunst (H.I.D.K.) in Antwerpen van 1976 tot 1981. Hij was sedert die tijd te zien in verschillende stukken van uiteenlopende auteurs en regisseurs. Hij speelde onder andere in *Torquato Tasso* en *King Lear* van Jan Decorte (1983 en 1984), *Tartuffe* van Dirk Opstaele bij Leporello (1995), bij de Mannen van den Dam, bij Groupov in Luik en in *Dibouk* in La maison de la Culture MC93 in Bobigny. Niet alleen op de theater- maar ook op de operascène is hij te zien geweest. Hij trad op in *Salome* van Richard Strauss (1989), regie Leiser en Caurier en in *Rusalka* van Dvorak (Spoleto Festival, Charleston, U.S.A. en Spoleto, Italië). Hij was ook assistent van Georges Lavaudant in het Théâtre National Populaire van Lyon en van Pierre Strosser in het Théâtre du Châtelet Paris en het Grand Théâtre de Genève. Hij regisseerde tevens enkele opera- en theaterprodukties. Tussen 1992 en 1995 werkte hij voor Artsen zonder Grenzen.

In *Needcompany's Macbeth* speelt hij o.a. de rol van Malcolm.

Simon Versnel (°1947)

Hij volgde een klassieke zangopleiding bij de Rotterdamse zangpedagoge Dini Erkens en staat vanaf 1979 heel regelmatig op de planken als zanger en acteur. Hij verzorgde een aantal liedrecitals, opera-concerten, kamermuziek-concerten e.d., in zowel Nederland als Frankrijk. Hij speelde een aantal verschillende rollen zoals o.a. Don Andres in *La Pêrichole* van Offenbach ('89-'92), Shakespeare in Sondheims *De kikkers* ('90), Sam in *Trouble in Tahiti* van Bernstein ('90), Petruccio/Fred in Cole Porters *Kiss me, Kate* ('90).

Hij was ook te zien in diverse kortfilms, waaronder een Japans-Engelse film, bestemd voor de Holland-expositie in Japan, gedraaid in '92.

In 1992 tourde hij met het stuk *Untitled Cowboys* van Maarten van der Put door Nederland en België. Hij speelde tot hiertoe in drie Needcompany-produkties: *Don Quijote* (1993 en reprise in 1995) en *Tres* (1995) van Grace Ellen Barkey. In *Needcompany's Macbeth* van Jan Lauwers vertolkt hij onder meer de rol van Banquo.

Carlotta Sagna

Zij volgde een dansopleiding in het Italiaanse Compagnie Sutki in Turijn, onder leiding van Anna Sagna, aan de Académie de Danse Classique de Monte-Carlo van Marika Besobrasova en Mudra van Maurice Béjart in Brussel.

Zij danste bij de Compagnie L'Ensemble van Micha Van Hoecke en heeft ook meegewerkt aan verscheidene produkties van Caterina Sagna, in het dansgezelschap Nadir. Zij maakte gedurende enkele jaren deel uit van Rosas, het dansgezelschap van Anne Teresa De Keersmaeker en danste er in *Ottone, Ottone, Stella* en *Achterland*.

Nadien werkte ze mee aan een produktie van het theatergezelschap La Valdoca van Cesare Ronconi. Sedert 1993 maakt ze deel uit van Needcompany. *Orfeo* (1993) was de eerste produktie van Jan Lauwers waarin zij optrad en zij speelde vervolgens in *Snakesong/Le Voyeur* en *Snakesong/Le Pouvoir*. In *Needcompany's Macbeth* neemt ze meerdere rollen voor haar rekening, waaronder die van Lady Macbeth en de heksen.

Ina Geerts (°1965)

Zij studeerde in 1988 af aan het H.I.D.K. In de loop der jaren acteerde zij in verscheidene produkties van regisseurs zoals Karst Woudstra, Jan Decler en Rik Hancké. Zij werkte gedurende een jaar mee aan E.D.I.T. (European Drive-in Theatre), Stationendrama I en II van Niek Kortekaas.

Naast het veelvuldige theaterwerk was zij ook te zien in BRT-series waaronder 'Langs de kade' (regie van Patrick Lebon), en werkte zij mee aan verscheidene luisterspelen voor de BRT-Radio. In 1992 startte ze de muziekgroep 'Cirque Da-Da'.

Sinds 1993 maakt zij deel uit van Needcompany. Zij speelde in *Snakesong/Le Voyeur*, en vervolgens in *Snakesong/Le Pouvoir*. In *Needcompany's Macbeth* vertolkt ze de rol van Lady Macbeth.

Dominique Van Steerthem (°1964)

Sedert 1984 is hij full-time bezig met theater in veel verschillende vormen.

In 1984 speelde hij de hoofdrol in 'Junkieverdriet', over het leven van Jotie 'T Hooft, van het gezelschap Het Begrip.

Van 1985 tot 1992 was hij acteur bij poppentheater Joris Jozef. Ondertussen volgde hij een jaar Toneel op het Conservatorium van Gent (1987) en studeerde hij in 1988 op het RITS. Hij stichtte in 1989 de Belgische Improvisatieliga en richtte een jaar later het improvisatiegezelschap 'De Belchen' op. Daarbij aansluitend werkt hij sinds 1991 bij het Rotterdamse improvisatiegezelschap 'Lawine'.

Naast het acteren schreef hij ook enkele stukken die voornamelijk door studenten toneel en beginnende regisseurs werden opgevoerd. Hij speelde ook bij verscheidene gezelschappen in het buitenland en heeft zich beziggehouden met acteeranimatie voor bedrijven. Bij Needcompany was hij te zien in *Snakesong/Le Pouvoir* (1995). In *Needcompany's Macbeth* speelt hij verschillende rollen waaronder die van Macduff en Lady Macbeth.

Mil Seghers (°1941)

Hij vervoegde Needcompany in 1988 en is sindsdien in bijna elk theater- en filmproject van Needcompany te zien. Hij acteerde in de theaterprodukties *ça va* (1989), *Julius Caesar* (1990), *Antonius und Cleopatra* (1992), *Invictos* (1991) en *The Snakesong Trilogy - Snakesong /Le Voyeur* (1994). In *Needcompany's Macbeth* speelt hij de rol van Duncan.

Naast het acteerwerk voor Needcompany wordt hij regelmatig gevraagd voor films. Zo was hij te zien in een film van Eric Van Zuylen en in de film *Les sept péchés capitaux* van Frédéric Fontaine. Onlangs acteerde hij ook in een kortfilm van Alex Stockman, *Violette*. De recentste film waarin hij een rol vertolkte is *Antonia*, een film van Marleen Gorris, die genomineerd werd voor een Oscar.

JAN LAUWERS & NEEDCOMPANY

Jan Lauwers (°1957) studeerde aan de Kunstacademie van Gent van 1976 tot 1980. In 1979 stichtte hij het Epigonenensemble, dat al gauw werd omgevormd tot het kunstenaarscollectief Epigonenteater zlv. Met zijn theaterprojecten wist dit gezelschap zich een eigen plaats in het Vlaamse theaterlandschap te verwerven. Met zijn laatste twee voorstellingen *De Struiskogel* (1983) en *Incident* (1985) realiseerde het Epigonenteater zlv een internationale doorbraak via optredens in heel Europa en in Canada.

Het Epigonenteater zlv (zonder leiding van) functioneerde als een collectief, elk lid van de groep nam actief deel aan het uitwerken van de produkties. Deze werkwijze veranderde doorheen de jaren. De impact van Jan Lauwers op het eindproduct werd steeds groter, wat leidde tot de ontbinding van Epigonenteater zlv en de oprichting door Jan Lauwers in 1986 van Needcompany, samengesteld uit o.a. een aantal ex-leden van Epigonenteater.

Het werk van Jan Lauwers neemt in het internationale theaterlandschap een heel eigen plaats in. Het laat zich niet in een bepaald genre of een welomschreven stroming onderbrengen. Vanuit zijn achtergronden als plastisch kunstenaar heeft hij een authentieke theatertaal ontwikkeld, die een combinatie in zich draagt van visuele/auditieve elementen en gesproken taal.

Jan Lauwers & Needcompany tekenden tot nu toe voor negen produkties.

In Needcompany's eerste twee voorstellingen - *Need to Know* (1987) en *ça va* (1989) - overheerste het visuele aspect. Sinds *Julius Caesar* (1990) wordt de tekst echter steeds belangrijker.

ça va won in 1989 de 'Mobiël Pegasus Preis' voor het beste toneelstuk tijdens het Sommer Festival in Hamburg (een van de toonaangevende festivals in Duitsland).

Na *Julius Caesar* produceerde Needcompany *Invictos* (1991). Voor deze produktie stelde Jan Lauwers het scenario samen op basis van verhalen van Ernest Hemingway. *Invictos* werd gespeeld in diverse Europese steden, in telkens andere talen.

Hierop volgde *Antonius und Cleopatra* (1992), dat in vele opzichten een vervolg was op *Julius Caesar*; de historische episode die Shakespeare in *Antony and Cleopatra* vertelt, volgt chronologisch op wat zich in *Julius Caesar* afspeelde en ook vormelijk trekt Jan Lauwers de lijnen door die in *Julius Caesar* werden uitgezet: de beelden zijn zuiver en sterk; er wordt gespeeld met eenvoud en ingehouden emotionaliteit; het verhaal wordt bijna meer op epische dan op dramatische wijze verteld. *Antonius und Cleopatra* werd gemaakt in opdracht van Theater Am Turm (Frankfurt) en Wiener Festwochen (Wenen). Het werd een Duitstalige produktie met zes Duitstalige en drie Nederlandstalige acteurs, die ook in Brussel in het Duits werd gespeeld, en dit voor uitverkochte zalen.

Needcompany's volgende project kende een Duitstalige en een Nederlandstalige versie. Het gaat hier om de solo-voorstelling **SCHADE/Schade** (1992), geschreven en gespeeld door Tom Jansen, geregisseerd door Jan Lauwers. Van deze voorstelling bestaat ook een Engelstalige versie, die in 1995 in Bergen (Noorwegen) in première ging. **SCHADE/Schade** won in 1993 de Nederlands-Vlaamse Toneelschrijfprijs.

Needcompany participeerde ook in Walter Hus' opera **Orfeo** (1993), waarvoor Jan Lauwers de regie en een deel van de tekst verzorgde.

Voor het eerste deel van **The Snakesong Trilogy**, **Snakesong/Le Voyeur** (1994), werkte Jan Lauwers met een uitgebreide cast bestaande uit vaste Needcompany-leden én gasten op teksten van de Italiaanse auteur Alberto Moravia (1907-1990). Deze uiterst produktieve en veelzijdige auteur schreef naast tientallen romans en verhalenbundels ook essaybundels, filmscenario's, reisreportages en toneelstukken. Tot de hoogtepunten in zijn werk behoren naast 'De onverschilligen' ook romans als 'De conformist', verfilmd door Bertolucci, en de novelle 'Agostino'.

Snakesong/Le Voyeur was een produktie van Needcompany in coproductie met Theater Am Turm (Frankfurt), Théâtre de la Ville (Parijs) en Kaaithheater (Brussel).

Voor het tweede deel van **The Snakesong Trilogy**, **Snakesong/Le Pouvoir (Leda)** (1995), schreef Jan Lauwers de theatertekst **LEDA**. In dit verhaal over een liefdesdaad ontwikkelt hij het gegeven 'macht' als hoofdmotief en transposeert de thema's van **Snakesong/Le Voyeur** naar een mythische, tijdloze context.

De mythe van Leda en de Zwaan, de spil waarrond deze tekst is opgebouwd, is de metafoor bij uitstek om het over de relatie tussen erotiek, geweld en dood te hebben. Leda en de Zwaan staan terecht voor een tribunaal van opperrechters en worden ondervraagd over hun liefdesdaad.

Snakesong/Le Pouvoir was een produktie van Needcompany in een coproductie met Das TAT (Frankfurt), Théâtre de la Ville (Parijs), KunstenFESTIVALdesArts en Kaaithheater (Brussel).

Of het vertrekpunt nu een bestaande toneeltekst is of een zelf samengesteld scenario, of het nu gaat om Lauwers' eerste, overwegend visuele voorstellingen, of om voorstellingen waarin de tekst centraal staat: de thema's die Jan Lauwers nauw aan het hart liggen, keren steeds terug in telkens verschillende varianten. Die thema's zijn: de dood en vergankelijkheid in al haar vormen (moord, zelfmoord en het 'gewone' sterven), de liefde in haar extreme gedaanten (de contradictie tussen individuele verlangens en politiek gekleurde motieven en vooral de passie) en de vriendschap, de zuiverheid, het overleven...

Naast theaterwerk heeft Jan Lauwers een aantal film- en videoprojekten verwezenlijkt: **The girl and the weeping willow** (1987), **From Alexandria** (1988), **Rabbit Day** (1989), **A Drawing in the snow** (1990) en **Mangia** (1995).

NEEDCOMPANY

Het door Jan Lauwers opgerichte Needcompany heeft de laatste jaren fundamentele wijzigingen ondergaan.

Needcompany beschikt sedert 1993 over een eigen structuur (daar waar het vroeger onder de vleugels van het Kaaitheater opereerde) en een efficiënte infrastructuur.

De vaste acteurskern waarmee Jan Lauwers (bijna) altijd zijn projecten realiseert is in essentie ongewijzigd. Er hebben zich verschuivingen voorgedaan, terwijl nieuwe acteurs de kern zijn komen vervoegen. Mil Seghers, Grace Ellen Barkey, Ina Geerts, Carlotta Sagna, Viviane De Muyck...hebben in de produkties van de voorbije jaren een belangrijke rol gespeeld. Daarbij worden mensen aangezocht omdat zij 'door wie zij zijn' een essentiële bijdrage kunnen leveren aan een bepaald project.

Een belangrijk nieuw gegeven is de samenwerking met Grace Ellen Barkey, die sedert 1993 binnen de structuur van Needcompany haar produkties verwezenlijkt. Zij maakt als actrice en choreografe sinds 1986 deel uit van Needcompany. In 1992 debuteerde zij als regisseur met de produktie *One*, toen nog geheel geproduceerd door het Theater Am Turm in Frankfurt. *Don Quijote* (1993), haar tweede voorstelling was een produktie van het Theater Am Turm in coproduktie met Needcompany. Haar derde produktie *Tres* ging op 18 oktober in première in De Brakke Grond in Amsterdam.

NEEDCOMPANY

Hooikaai 35

1000 Brussel - België

tel: (32) (2) 218.40.75

fax: (32) (2) 218.23.17

e-mail address: need@need.knooppunt.be